

Kovara Akademîk a Xebatên Kurdî ya Navneteweyî
International Peer-reviewed Journal of Kurdish Studies

Cild 5 Jimar 18 Sal 9 - 2022

Volume 5 Issue 18 Year 9 - 2022

Li Ser Navê Pak Ajansê Xwediyê Kovarê û Berpîrsê Karên Nivîsê
On Behalf of Pak Agency the Owner of Journal and Responsible Editor
Pak Ajans Yayıncılık Ltd. Şti. adına Sahibi ve Yazışmaları Müdürü
Süleyman Çevik

Edîtorê Giştî / Editor in Chief

Abdurrahman Adak / Prof. Dr., Mardin Artuklu University, Turkey

Navnîşan/Address

Pak Ajans Yay. Tur. ve Dış Tic. Ltd. Şti.
Zeyrek Mah. Serdap Sk. No: 26/3 Fatih/İstanbul
Tel & Faks: 0212 519 00 09
www.nubiharakademi.com
https://dergipark.org.tr/tr/pub/nubihar
E-mail: nubiharakademi@gmail.com

Yayın Sertifika No: 51437
Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın.
ISSN: 2147-883X

Mîzanpaj & Page Design

Davut Özalp

Çap / Printed By

Meteksan Matbaacılık ve Teknik San. Tic. Aş.
Beytepe Köy Yolu No: 3 06800
Bilkent-Çankaya / Ankara
Matbaa Sertifika No: 46519

Kovara Nûbihar Akademîyê ji aliyê van îndeksan ve tê naskirin:
The Journal of Nûbihar Akademî is accepted by these indexes:

Nûbihar Akademî kovareke bihekem, akademîk û navneteweyî ye. Di demsalên bihar û payîzê de salê du caran tê weşandin. / Nûbihar Akademî is an international peer-reviewed academic journal. It is published biannually in spring and autumn.

DESTEYA EDÎTORÎYÊ / EDITORIAL BOARD

Edîtorê Giştî / Editor in Chief

Abdurrahman Adak / Prof. Dr., Mardin Artuklu University, Turkey

Edîtorê Rêvebirîyê / Managing Editor

Hayrullah Acar / Assoc. Prof., Mardin Artuklu University, Turkey

Cîgirên Edîtor / Assist. Editor

Ayhan Tek / Assoc. Prof., Muş Alparslan University, Turkey

Leyla Kaplan / Mardin Artuklu University, Turkey

Edîtorên Zanistên Zimanî / Language Sciences Editors

Nurettin Beltekin / Assoc. Prof., Mardin Artuklu University, Turkey

Songül Gündoğdu Yücel / Dr., Muş Alparslan University, Turkey

Tahirhan Aydın / Prof. Dr., Mardin Artuklu University, Turkey

Edîtorên Zanistên Edebiyatê / Literature Sciences Editors

Bakhtiar Sadjadi / Assoc. Prof., Kurdistan University, Iran

Farangis Ghaderi / Dr., University of Exeter, England

Hemin Omar Ahmad / Dr., Soran University, Kurdistan-Iraq

Kenan Subaşı / Dr., Mardin Artuklu University, Turkey

Osman Aslanoğlu / Assoc. Prof., Dicle University, Turkey

Zülküf Ergün / Dr., Mardin Artuklu University, Turkey

Edîtorên Zanistên Civakî / Social Sciences Editors

Ahmet Gemi / Assoc. Prof., Mardin Artuklu University, Turkey

Esmail Shams / Dr., Allameh Tabatabai University, Iran

İbrahim Bor / Assoc. Prof., Indiana University, USA

Shahab Vali / Dr., Mardin Artuklu University, Turkey

Şehmus Kurt / Dr., Mardin Artuklu University, Turkey

Edîtorê Nirxandîna Pirtûkan / Book Review Editor

M. Emin Purçak / Assoc. Prof., Muş Alparslan University, Turkey

Edîtorên Zimanî / Language Editors

Kurmancî / Kurmanji: Yunus Demir / Kurdology MA, Mardin Artuklu University, Turkey

Îngilîzî / English: Cihat Yılmaz / PhD student, Vytautas Magnus University, Lithuania

Soranî / Sorani & Farisî / Persian: Mezher İbrahîmî / Wanebêj / Lecturer, Kurdistan University, Iran

Zazakî / Zazaki: Bilal Zilan / Kurdology MA, Mardin Artuklu University, Turkey

Tirkî / Turkish: Ebubekir Gören, Kurdology MA, Mardin Artuklu University, Turkey

Desteya Şêwrê / Advisory Board

Abbas Vali / Prof. Dr., Independent Academician

Abdulwahab Khalid Musa / Prof. Dr., Nawroz University, Kurdistan-Iraq

Hamit Bozarlan / Prof. Dr., École des Hautes Études en Sciences Sociales, France

Jalile Jalil / Prof. Dr., Instituta Kurdzaniyê, Wien, Austria

Martin Van Bruinessen / Prof. Dr., Universiteit Utrecht, Nederlands

Mesut Yeğen / Prof. Dr., Independent Academician

Philip G. Kreyenbroek / Prof. Dr., Georg-August University, Germany

Salih Akin / Prof. Dr., Rouen University, France

NAVEROK / CONTENTS

JI EDÎTORÎYÊ/EDITORIAL 07-09

Di Navbera Çanda Nivîskî û Devkî da Beyta Feqîyê Teyran

Between Written and Oral Culture the Bayt of Feqiyê Teyran

YAŞAR KAPLAN 11-45

Zalim Dahhak ve Demirci Kava Efsanesi'nden Hareketle

Mitoloji ve Tarih İlişkisine Dair Bir Değerlendirme

En Evaluation on The Relationship of Mythology and

History From The Legend of Zahhak and Kaveh The Blacksmith

ERCAN GÜMÜŞ 47-80

نقش طریقت نقشبندییه در تکوین نهضت بارزان

The Role of Naqshbandiyah in Development of Barzan Movement

Mohammad HAJITAGHI & Behzad AHMADI 81-112

رێکێن دروستکرنا تیرمێن زانستی و بکارهینان نهوان د نائف زمانێ کوردیدا

Methods of Creating Scientific Terms and Using Them in the Kurdish Language

OMER ABDULREHMAN OMER & KAWA TAHER DHAHER..... 113-136

DOSYA: LOR Ê GORAN DI ÇAVKANÎYÊN SERDEMA NAVÎN DA

EDÎTORÊ DOSYAYÊ: ESMAIL SHAMS137-298

Pêşekîyek bo Babeta Lor ê Goran

û Pêwendîya Wan li gel Kurdan di Serdema Navîn da

ESMAIL SHAMS139-143

لر و لورستان و پیوند آن با کرد در سده های میانه

Lor and Lorestan and its Connection with Kurds in the Middle Centuries

GHOHRAD ALLAH GARAVAND 145-172

تیکه‌نی گۆران، کورد و هه‌ورامانی دلی دەسنویسه‌کاته

Goran, Kurd, and Hewramani Relations at the Heart of the Manuscripts

MODARES SAEEDI 173-197

نقد و بررسی برخی پژوهش‌های زبانی نیم سده اخیر درباره زبان کردی با تأکید بر گورانی/هورامی

Criticism of Some Linguistic Researches of the Last Half Century About the Kurdish Language with an Emphasis on Gurani/Horami

ZOHREH MOHAMMADI..... 199-228

Wateya Peyvên “Kurd” û “Goran” di Metnên Dînî yên Yarsan Da

The Meaning of the Words “Kurd”& “Goran” in the Religious Texts of Yarsan

SHAHAB VALÎ 229-245

بازخوانی و بررسی اسناد و مدارک تاریخی مرتبط با طایفه عبدالملکی

از شاخه‌های گوران (۶-۱۳ق/۱۲-۱۹م)

Reading and Reviewing Historical Documents and

Sources About Abdolmalekids, One of the Guran Clans (12-19AC)

REZA GHANBARI ABDOLMALEKI 247-279

Nêrînek li Ser Hikûmeta Atabegên Loristanê di Sedsalên Navincî da

An Overview of the Loristan Atabeg Government in the Middle Ages

ABOLFAZL KHATIBI..... 281-298

Nirxandinek li Ser Berhema Rewşa Kurdî ya Sosyolenguîstîk li Tirkîyeyê

A Review on Book *The Sociolinguistic Situation of Kurdish in Turkey*

ŞÜKRAN COŞKUN 299-310

Ji Edîtorîyê

Ji *Nûbihar Akademi* merheba!

Kovara *Nûbihar Akademi* bi jimara xwe ya hejdehem (jimara duyem a sala nehem) li pêşberî vekoler û akademîsyenan e. *Nûbihar Akademi* di vê jimarê de digel nivîsarên li ser babetên giştî li ser babeta “Lor û Goran di Çavkanîyên Serdema Navîn da” dosyayeke taybetî amade kirîye. Serpereştîya dosyayê ji aliyê **Dr. Esmail Shams** ve hatîye kirin û temaya dosyayê jî beşek ji dîroka Kurdistan e.

Di vê jimarê da bi giştî yazdeh nivîsar hene. Ji van nivîsaran şeş heb derheqê babeta dosyayê da (Lor û Goran di Çavkanîyên Serdema Navîn da) ne û pênc heb jî derheqê babetên giştî da ne. Ji nivîsarên dosyayê pênc heb gotarên xweser in û yek jî wergêran e. Ji van gotaran sê heb bi Farisî (**Ghodrad Allah Garavand**, *Lor û Loristan û Pêwendîya wan bi Kurdistan re di Sedsalên Navîn de*; **Zohreh Mohammadi**, *Rexneya hin Lêkolînên Zimannasî yên di Nivê Sedsala Dawîn de li Ser Zimanê Kurdî bi Taybetî li Ser Goranî/Hewramî*; **Reza Ghanbari Abdolmaleki**, *Xwendin û Nirxandina Belge û Çavkanîyên Dîrokî yên Derbarê Ebdulmelikîyên Şaxeke Goran da*), hebek bi Kurdîya Hewramî (**Modares Saedi**, *Goran, Kurd, and Hewramani Relations at the Heart of the Manuscripts*) û hebek jî bi Kurdîya Kurmancî (**Shahab Vali**, *Wateya Peyvên “Kurd” û “Goran” di Metnên Dînî yên Yarsan de*) ye. Di dîroka Nûbihar Akademi da û reng e di dîroka weşangerîya Kurdên Bakur da Kurdîya Hewramî cara yekem dibe zimanê gotarekê. Wergêrana vê jimarê jî derheqê babeta dosyayê da ye û nivîsara Farisî ya **Abolfazl Khatibi** ya bi navê “Nêrînek li Ser Hikûmeta Atabegên Loristanê di Sedsalên Navincî de” ji aliyê **Cumhur Ölmez & İbrahim Tarduşî** ve bo Kurdîya Kurmancî hatîye wergêran. Edîtorê dosyayê **Dr. Esmail Shams** di pêşekîya xwe da li ser naveroka dosyayê zanyarîyên pêdivî dane û mijara Kurdbûna Lor û Goranan bi awayekî xweş xulase kirîye.

Ji nivîsarên giştî çar heb gotar, yek jî nirxandina pirtûkê ye. Ji van gotaran yek di qada edebîyata Kurdî ya gel (**Yaşar Kaplan**, *Di Navbera Çanda Nivîskî û Devkî da Beyta Feqîyê Teyran*), yek di qada tarîx û mîtolojîya Kurdî (**Ercan Gümüş**, *Nirxandinek Li Ser Mîtolojî û Dîrokê di Mînaka Dehaqê Zordar û Kaweyê Hesinkar da*), yek di qada tesewif û civaka Kurdî (**Mohammad Hajitaghi & Behzad Ehmedî**, *Rola*

Terîqeta Neqşebendîye di Geşedana Bizava Barzan da) û yek jî di qada zimanê Kurdî (**Omer Abdulrehman Omer & Kawa Taher Dhaher, Rêyên Dirustkirina Termên Zanistî**) da hatine nivîsîn. Ji van gotaran du heb bi Kurdîya Kurmancî, yek bi Tirkî û yek jî bi Farisî ye. Di vê jimarê da ji aliyê **Şükran Coşkunê** ve li ser pirtûka **Ergin Öpenginî** ya bi navê *Rewşa Kurdî ya Sosyolenguîstîk li Tirkîyeyê* bi Kurdîya Kurmancî nîrxandinek hatîye kirin.

Dosyaya jimara bê (jimara yekem a sala 2023ê) dê li ser babeta “Kurdên Zaza” be û edîtorîya dosyayê jî dê ji aliyê **Dr. Nurettin Beltekinî** ve bê kirin. Bi hêvîya ku em di jimara bê ya *Nûbihar Akademîyê* da bi dosyayeke têr û tijî û bi babetên dî yên curbicur li pêşberî we vekoler û akademîsyenên hêja bin.

Digel silav û rêzên bêpayan.

Abdurrahman Adak
Edîtorê Giştî

Editorial

Greetings from *Nûbihar Akademi*!

The Journal of Nûbihar Akademi is ready for the researchers and academics with its eighteenth issue (the second issue of the ninth year). In this issue, Nûbihar Akademi has prepared a special file on “Lor and Goran in Medieval Sources” along with articles on general topics. The supervision of the file is made by Dr. Esmail Shams and the theme of the file is a part from Kurdish history.

There are a total of eleven texts in this volume. Of these texts, six are about the subject of the file (Lor and Goran in Medieval sources) and five are about general subjects. Five of the documents in the file are independent articles and one is a translation. Three of these articles are in Persian (**Ghodrad Allah Garavand**, *Lor and Lorestan and its Connection with Kurds in the Middle Centuries*; **Ghodrad Allah Garavand**, *Criticism of Some Linguistic Researches of the Last Half; Century About the Kurdish Language with an Emphasis on Gurani/Horami*; **Reza Ghanbari Abdolmaleki**, *Reading and Reviewing Historical Documents and Sources About Abdolmalekids, One of the Guran Clans*), one in Hewrami Kurdish (**Modares Saedi**, *Goran, Kurd, and Hewramani Relations at the Heart of the Manuscripts*) and one in Kurmanji Kurdish (**Shahab Vali**, *The Meaning of the Words “Kurd”& “Goran” in the Religious Texts of Yarsan*). Throughout the history of Nûbihar Academy and in the history of Northern Kurdish publishing, this is the first time that an article is published in Hewrami Kurdish. The translation in this issue is also related to the subject of the file and the Persian text of Abolfazl Khatibi called “An Overview of the Loristan Atabeg Government in the Middle Ages” is translated into Kurdish by **Cumhur Ölmez & İbrahim Tarduş**. File editor Dr. Esmail Shams gave necessary information in his introduction on the content of the file and summarized the issue of Kurdishness of Lor and Gorans pretty well.

Of the general texts, four are articles and one is a book review. One of these articles is in the field of Kurdish folk literature (**Yaşar Kaplan**, *Between Written and Oral Culture the Bayt of Feqiyê Teyran*), one in the field of Kurdish history and mythology (**Ercan Gümüş**, *An Evaluation on The Relationship of Mythology and*

History From The Legend of Zahhak and Kaveh The Blacksmith), one in the field of mysticism and the Kurdish community (**Mohammad Hajitagli & Behzad Ehmedî, The Role of Naqshbandiyah in Development of Barzan Movement) and one in the field of the Kurdish language (**Omer Abdulrehman Omer & Kawa Taher Dhaher, Methods of Creating Scientific Terms and Using Them in the Kurdish Language) . Two of these articles are in Kurmanji Kurdish, one in Turkish and one in Persian. In this issue, Şükran Coşkun has reviewed Ergin Öpengin's book entitled *The Sociolinguistic Situation of Kurdish in Turkey*.****

The file of the next issue (the first number of 2023) will be on the “Zaza Kurds” and the editor of the file will be **Dr. Nurettin Beltekin**. We hope that in the next issue of Nûbihar Akademi, we will be with you valuable researchers and academicians with a complete and full file and various other topics.

With endless greetings and respect.

Abdurrahman Adak
Editor in Chief